

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ У СТРУКТУРІ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ)

©2021 ЛОБОДА Н. О., ЧАБАНИЮК О. М., СЕНИШИН Б. Б.

УДК 336:226.331
JEL: E62; H29; H30; O23

Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Сенишин Б. Б. Податковий контроль у структурі фіскальної політики (функціональний аспект)

Обрана тема даної наукової статті передбачає висвітлення та розгляд фактичних проблем організації та здійснення контролюючими органами податкового контролю в Україні, а також обґрунтування важливості здійснення такого контролю як невід'ємного елементу управління фінансовою системою країни. Метою статті є дослідження ефективності механізму податкового контролю в Україні та визначення впливу на наповнення дохідної частини бюджету країни. Незважаючи на те, що в даний час існує законодавчо закріплена концепція податкового контролю, в цій науковій статті систематизовано різні підходи авторів щодо визначення сутності даного явища. Визначено суб'єкти й об'єкти податкового контролю, а також різні форми, в яких він здійснюється. У роботі розглянуто зміст податкового контролю через його функції, зокрема: облікову, профілактичну, інформаційну та мобілізуючу. Окреслено головну мету сучасного податкового контролю в Україні та шляхи її реалізації через завдання податкового контролю. Визначено основні принципи податкового контролю та відповідно до норм ПКУ зазначено способи здійснення податкового контролю. Визначено, що однією з найважливіших і самостійних форм податкового контролю є податкові перевірки (особливо важливим є той факт, що якість податкових перевірок значно впливає на загальний підсумок податкового контролю). Розглянуто основні види податкових перевірок. Проаналізовано динаміку результатів контрольної роботи органів Державної податкової служби України за 2016–2020 рр. Здійснено оцінку ефективності податкового контролю за допомогою кількісних показників. Побудовано матрицю сильних і слабких сторін, можливостей та загроз механізму податкового контролю в Україні на основі даних SWOT-аналізу. Запропоновано напрями вдосконалення податкового контролю на основі аналізу сучасних тенденцій його розвитку в Україні.

Ключові слова: податковий контроль, перевірка, ефективність податкового контролю, бюджет, документальна перевірка, податки, система оподаткування, податкова політика, податкове надходження, функції податку, принципи оподаткування.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-3-148-155>

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 12.

Лобода Наталія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу і контролю, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: loboda.lviv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3522-8139>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1769834/natalia-loboda/>

Чабанюк Одарка Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Тузан-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: odarka2010@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0884-3515>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1743457/odarka-chabaniuk/>

Сенишин Богдана Богданівна – бакалавр, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: bohdana1404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9361-7170>

UDC 336:226.331
JEL: E62; H29; H30; O23

Loboda N. O., Chabaniuk O. M., Senyshyn B. B. Tax Control in the Structure of Fiscal Policy (the Functional Aspect)

The selected topic of this scientific article provides for the coverage and consideration of the actual problems of the organization and implementation by the controlling authorities of tax control in Ukraine, as well as substantiation of the importance of exercising such control as an integral element of managing the country's financial system. The article is aimed at studying the efficiency of the tax control mechanism in Ukraine and determining the impact on filling the revenue part of the country's budget. Despite the fact that there is currently a legally enshrined conception of tax control, this scientific article systematizes various approaches of authors to determine the essence of this phenomenon. The subjects and objects of tax control, as well as various forms in which it is carried out, are determined. The publication considers the content of tax control through its functions, in particular: accounting, preventive, informational, and mobilizing. The main goal of modern tax control in Ukraine and ways of its implementation through the tasks of tax control are outlined. The basic principles of tax control are defined and in accordance with the rules of the Tax Code of Ukraine the methods of carrying out tax control are indicated. It is determined that one of the most important and independent forms of tax control is tax audits (especially important is the fact that the quality of tax audits significantly affects the overall result of tax control). The main types of tax audits are considered. The dynamics of the results of the control work of the State Tax Service of Ukraine for 2016–2020 is analyzed. The efficiency of tax control with the help of quantitative indicators is evaluated. A matrix of strengths and weaknesses, opportunities and threats to the tax control mechanism in Ukraine is built based on the SWOT analysis data. Directions of improvement of tax control on the basis of analysis of modern tendencies of its development in Ukraine are proposed.

Keywords: tax control, audit, efficiency of tax control, budget, documentary audit, taxes, taxation system, tax policy, tax revenues, tax functions, taxation principles.

Fig.: 4. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 12.

Loboda Nataliia O. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting, Analysis and Control, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: loboda.lviv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3522-8139>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1769834/natalia-loboda/>

Chabaniuk Odarka M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Control, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: odarka2010@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0884-3515>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1743457/odarka-chabaniuk/>

Senyshyn Bohdana B. – Bachelor, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: bohdana1404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9361-7170>

Унепростій економічній ситуації, що склалася на даний час в Україні, перед контролюючими органами виникла серйозна проблема – вдосконалення контролю за правильністю, своєчасністю та повнотою справляння податків та інших обов'язкових платежів. У зв'язку з цим вибір контролюючими органами правильних форм і методів податкового контролю сприяє не тільки стабільному поповненню бюджету фінансовими ресурсами, а й дотриманню законодавчо встановлених прав і свобод платників податків.

На сучасному етапі розвитку внутрішньої фінансової політики України ефективності податкового контролю приділяється важлива увага. Це пов'язано з тим, що забезпечувані ними податкові надходження є однією із основних доходних статей бюджету України, які в суттєво впливають не тільки на економічну, а й на загальну національну безпеку нашої держави. У зв'язку з цим проведення державою ефективної податкової політики, зокрема забезпечення встановлення ефективного механізму податкового контролю суб'єктів податкових відносин (підприємств і фізичних осіб), буде сприяти систематичному поповненню фондів грошових коштів бюджетної системи України.

Проблема встановлення, розвитку й організації податкового контролю в Україні була предметом дослідження багатьох вчених. Вагомий внесок у висвітлення даного питання зробили такі науковці, як: В. Л. Андрущенко, І. В. Лещух, Н. С. Витвицька, В. Д. Єгарміна, Н. С. Залуцька, Б. А. Карпінський, О. Є. Найденко, І. В. Литвинчук, Г. В. Дмитренко, А. Я. Кізіма, О. М. Корецький, В. А. Онищенко, Ю. М. Васюк, П. В. Мельник, Ю. О. Соловйова, М. П. Кучерявенко та інші. Високо оцінюючи внесок визначних науковців, слід зазначити, що питання становлення та розвитку напрямків податкового контролю в Україні є недостатньо висвітленими та потребують подальшого дослідження. На сьогодні не вирішеними залишаються питання незадовільного наповнення дохідної частини державного бюджету, низької податкової культури. Вирішення даних проблем можливе шляхом вдосконалення методів і форм податкового контролю за правильністю нарахування та своєчасністю сплати податкових зобов'язань, тобто створення ефективного механізму податкового контролю.

Отже, мета статті полягає в дослідженні ефективності механізму податкового контролю в Україні та визначенні впливу на наповнення дохідної частини бюджету країни.

Розвиток будь-якої країни переважно залежить від надходжень до бюджету, основу яких становлять податки, збори й обов'язкові платежі. Саме від своєчасності та повноти сплати податків залежить наповнення дохідної частини бюджетів усіх рівнів, фінансування різних сфер життєдіяльності держави, особистих потреб громадян. Важливим засобом забезпечення надходження податкових платежів у бюджет є податковий контроль.

Сьогодні існує безліч трактувань поняття «податковий контроль», адже науковці не прийшли до єдиного визначення даного терміна та його змісту. Тому доцільно розглянути систематизовані підходи до висвітлення сутності податкового контролю, що відображено в табл. 1.

Таким чином, з вищенаведеного можемо визначити, що *податковий контроль* – це діяльність уповноважених державних органів, форми та методи якої регламентовані законодавством, з метою забезпечення повного та своєчасного виконання платниками податків, платниками зборів, податковими агентами та іншими зобов'язаними особами податкових та інших зобов'язань, покладених на них податковим законодавством у зв'язку з їх діяльністю або майновим становищем.

Зміст податкового контролю розкривається через його функції зокрема облікову, профілактичну, інформаційну та мобілізуючу (рис. 1).

Сучасний зміст податкового контролю можна доповнити трьома найважливішими областями:

- 1) виявлення податкових правопорушень, злочинів, а також притягнення винних осіб до відповідальності;
- 2) попередження податкових правопорушень, злочинів у майбутньому, зниження податкових ризиків;
- 3) забезпечення невідворотності настання податкової, адміністративної або кримінальної відповідальності за результатами податкового контролю.

Підходи до визначення поняття «податковий контроль»

Автор(-и), джерело	Визначення
Податковий кодекс України [1]	Це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю сплати податків і зборів, а також дотриманням законодавства з питань проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи
М. П. Кучерявенко [2]	Вид спеціального державного контролю, що здійснюється як діяльність податкових органів та їх посадових осіб із забезпечення законності, фінансової дисципліни та доцільності при мобілізації грошових коштів і пов'язаних із ними матеріальних засобів у централізовані та децентралізовані публічні фонди
Ю. М. Васюк [3]	Система дій та заходів, спрямована на контроль за виконанням податкового законодавства із застосуванням форм, методів і інструментів податкового контролю уповноваженими на це державними та незалежними органами з метою забезпечення грошовими ресурсами бюджету та державних цільових фондів, застосування превентивних заходів при виявленні відхилень від встановлених норм, притягнення винних до відповідальності за встановленими фактами порушень, отримання компенсації за нанесення збитків, реалізації діяльності щодо уникнення виявлених порушень у майбутньому
Г. В. Дмитренко [4]	Особливий вид державного фінансового контролю, що здійснюється на стадії формування державних грошових фондів спеціально уповноваженими суб'єктами (органами державної податкової служби та іншими контролюючими органами), спрямований на забезпечення додержання податкового законодавства платниками податків, податковими агентами та іншими суб'єктами, що забезпечують реалізацію податкового обов'язку, виявлення та попередження податкових правопорушень, а також притягнення винних осіб до юридичної відповідальності

Джерело: узагальнено за [1–4].

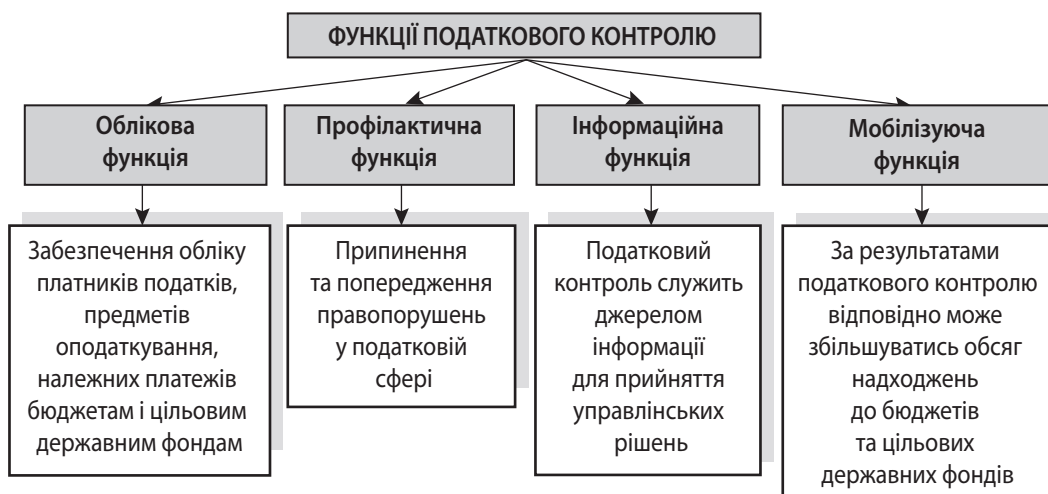

Рис. 1. Основні функції податкового контролю

Джерело: авторська розробка на основі [5].

Слід зазначити, що суб'єктів податкового контролю можна поділити на три групи:

- ✦ суб'єкти, які контролюються: фізичні та юридичні особи, податкові агенти;
- ✦ суб'єкти, які контролюють: органи, що наділені правом здійснювати заходи податкового контролю відповідно до чинного законодавства, зокрема органи державної податкової служби та митні органи;
- ✦ допоміжні суб'єкти: свідки, експерти, перекладачі та інші.

Об'єктом податкового контролю виступають правові відносини між органами контролю та платниками податків щодо правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати зобов'язань до бюджету, правильності складання та своєчасності подання податкових декларацій, а також з питань дотримання чинного законодавства.

Отже, основною метою сучасного податкового контролю в Україні є постійне наповнення дохідної частини державного бюджету, а його предметом – перевірка повноти формування бази оподаткування

діяльності суб'єктів господарювання податками та зборами і своєчасності їх перерахування до бюджету та державних цільових фондів [6].

Головна мета податкового контролю реалізується шляхом вирішення низки завдань, які стоять перед ним, а саме:

- ✦ забезпечення економічної безпеки держави при формуванні фінансових ресурсів держави, зокрема централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів;
- ✦ забезпечення відповідного контролю за процесами формування дохідної частини бюджету та раціональним їх використанням;
- ✦ удосконалення взаємодії та координації діяльності органів контролю в Україні;
- ✦ забезпечення належної перевірки за виконанням юридичними та фізичними особами податкових зобов'язань перед державою;
- ✦ перевірка цільового використання грошових коштів і податкових пільг;
- ✦ моніторинг правопорушень у податковій сфері, а також пошук шляхів їх недопущення та припинення.

Завдання податкового контролю повинні вирішуватися в рамках реалізації права держави захищати його фінансові інтереси в частині формування доходів державного бюджету та фінансові інтереси господарюючих суб'єктів. Реалізувати завдання податкового контролю без визначення основних принципів неможливо. Принципи податкового контролю можна поділити на [7]:

- 1) *загальноправові принципи*: законність, юридична рівність, дотримання прав платника податків, гласність, відповідальність, захист прав платників податків;
- 2) *загальноуправлінські принципи*: незалежність, планомірність, систематичність, об'єктивність і достовірність, координація та взаємодія, ефективність, економічність і доцільність, гнучкість;
- 3) *спеціальні принципи*: загальність, єдність, територіальність, конфіденційність, відшкодування шкоди.

Як бачимо, податковий контроль є складною, багатоаспектною категорією. З одного боку, це функція державного управління, по відношенню до якого виступає засобом, інструментом реалізації політики держави. З іншого боку, сам фінансовий контроль можна розглядати як управлінську діяльність, що має свої методи, способи, форми реалізації. Формою податкового контролю є встановлений нормами податкового законодавства спосіб організації, здійснення та закріплення результатів заходів податкового контролю.

Відповідно до норм ПКУ податковий контроль здійснюється такими способами:

- ✦ ведення обліку платників податків;
- ✦ інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної податкової служби;
- ✦ перевірок і звірок відповідно до вимог ПКУ, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи в порядку, встановленому іншими спеціальними законами, що регулюють відповідну сферу правовідносин [1].

Однією з найважливіших і самостійних форм податкового контролю є податкова перевірка. Отримання пояснень від платників податків і податкових агентів, а так само перевірка обліку даних, огляд і обстеження територій здійснюються в рамках камеральної або виїзної податкової перевірки та не можуть використовуватися окремо від неї. Тому вони не є самостійними формами контролю. Головною метою податкової перевірки є контроль за дотриманням податкового законодавства платником податків. Об'єктом перевірки виступає сукупна діяльність платника податків, а саме: фінансово-господарська та пов'язана з обчисленням і сплатою податків.

Особливо важливим є той факт, що якість податкових перевірок значно впливає на загальний підсумок податкового контролю. Саме дана форма податкового контролю виступає однією з найбільш поширених. Причина цього полягає в тому, що за допомогою податкових перевірок можливо найбільш ефективно та ґрунтовно контролювати діяльність платника податків.

Згідно з податковим законодавством контролюючі органи проводять документальні, камеральні та фактичні перевірки суб'єктів господарювання (рис. 2).

Податковий контроль є необхідною умовою функціонування податкової системи. Ефективним він може бути лише тоді, коли внаслідок його проведення забезпечується прозоре адміністрування податкових відносин за мінімального розміру витрат на його здійснення. Коли податковий контроль відсутній або характеризується невисокою ефективністю, для суб'єктів господарювання створюються сприятливі умови для ухилення від оподаткування, спостерігається помітне зменшення податкових надходжень до бюджету, що може поставити під загрозу економічну безпеку держави [8].

Оцінку ефективності податкового контролю як ефективного інструменту у формуванні дохідної частини бюджету держави доцільно здійснити на основі результатів контрольно-перевірочної роботи Державної податкової служби України. ДПС та її територіальні органи застосували комплекс заходів, що спрямовані на забезпечення повноти нарахування та сплати податкових зобов'язань до бюджету, а також на виявлення та припинення схем мінімізації таких зобов'язань.

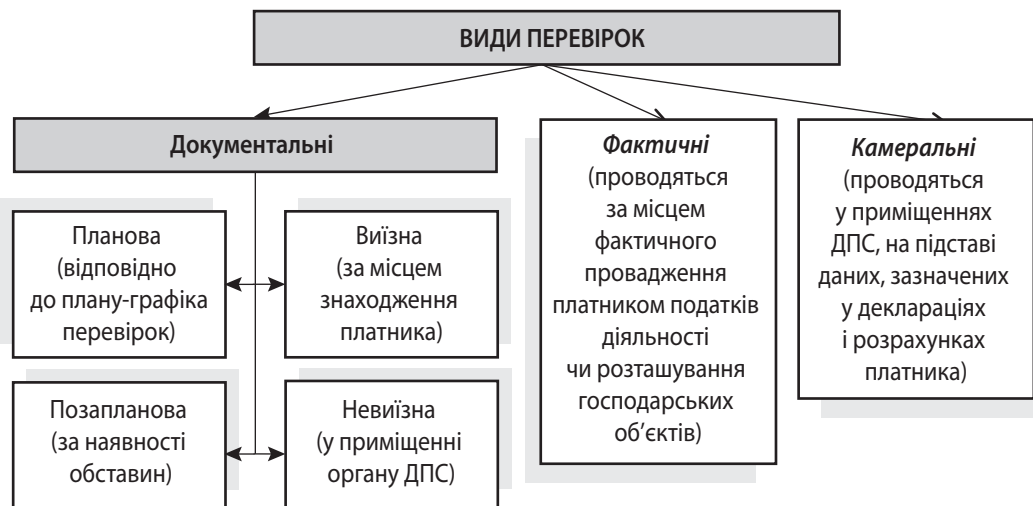

Рис. 2. Види перевірок відповідно до законодавства

Джерело: авторська розробка на основі [1].

Державна податкова служба України тримає під контролем близько 83% усіх доходів Зведеного бюджету України, що свідчить про високий рівень податкових надходжень і вказує на ефективність роботи контролюючих органів, яка відіграє значну роль у формуванні дохідної частини бюджетів всіх рівнів.

До кількісних показників оцінювання ефективності податкового контролю більшість вчених [9] відносять такі показники:

- ✦ кількість (стан) податкових перевірок та їх динаміку проведення;
- ✦ суми податкових платежів, що сплачені з числа донарахованих перевірками та їхня динаміка надходження.

Тому доцільним є проведення аналізу динаміки кількісного вираження проведених перевірок органами ДПС за 2016–2020 рр. (рис. 3).

Згідно з результатами аналізу кількості проведених контролюючими органами перевірок можна зробити висновок про тенденцію до стрімкого скорочення всіх видів податкових перевірок за 2016–2019 рр. (із 43,1 тис. перевірок у 2016 р. до 28 тис. перевірок у 2020 р.), проте у 2019 р. показник перевірок збільшився порівняно з 2018 р. на 17,7 тис. і становив 45,1 тис. перевірок. Найменший показник кількості перевірок зафіксований у 2018 р. і становить 27,4 тис. Важливо відзначити, що найбільшу частку всіх перевірок займають позапланові перевірки.

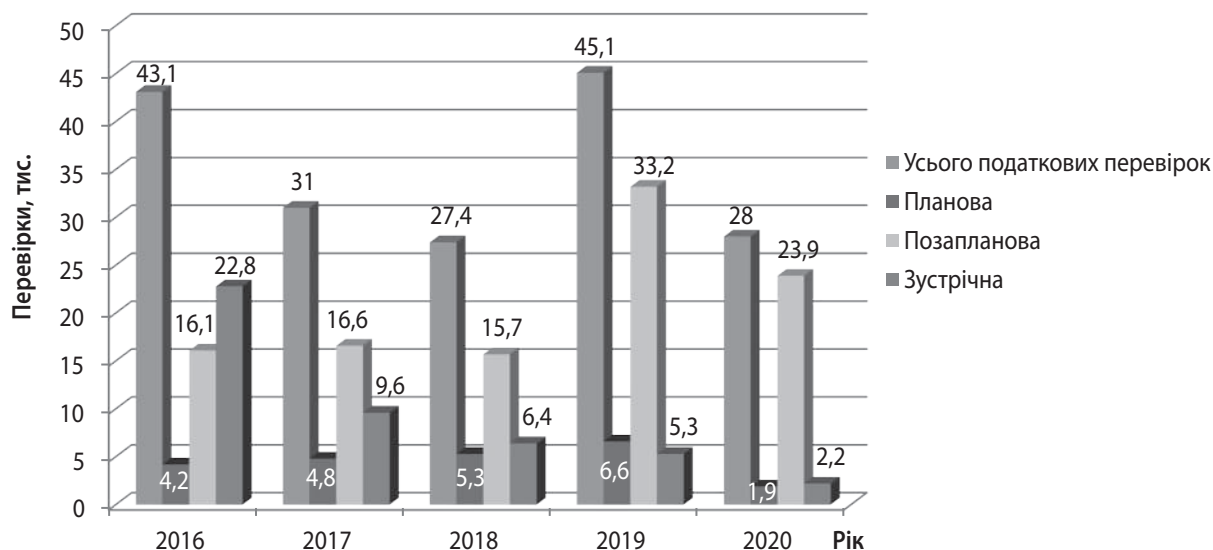
Спадна динаміка пов'язана із запровадженням контролюючими органами ризик-орієнтованої системи організації податкового контролю, яка передбачає обмеження перевірок сумлінних платників, що забезпечує зниження тиску на них. Крім того, відбір суб'єкта господарської діяльності для проведення перевірок здійснюється за принципом високого ступеня ймовірності ухилення від сплати податкових платежів та використання схем їх мінімізації.

Слід відзначити, що важливим показником при оцінці ефективності податкового контролю є співвідношення фактично сплачених сум донарахованих зобов'язань за результатами документальних перевірок і загальної кількості здійснених податкових перевірок. Даний показник відображає абсолютний розмір надходжень на одну перевірку та дає змогу визначити середню величину грошових надходжень до бюджету, яку забезпечує одна податкова перевірка. Отже, на фоні спадної динаміки кількості податкових перевірок, здійсненими контролюючими органами, проаналізуємо ефективність податкового контролю за 2016–2020 рр. (рис. 4).

За результатами контрольно-перевірочної роботи протягом 2016–2020 рр. сума узгоджених донарахованих зобов'язань становить 61893,5 млн грн, з них сплачено 17195,5 млн грн, зокрема: у 2016 р. – 3201 млн грн, у 2017 р. – 5062 млн грн, у 2018 р. – 3000 млн грн, у 2019 р. – 3742,2 млн грн, у 2020 р. – 2190,3 млн грн.

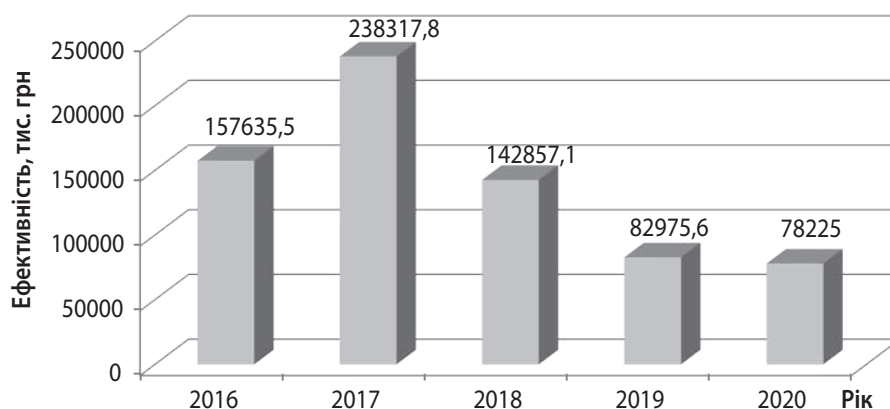
За результатами аналізу динаміки ефективності податкового контролю за 2016–2020 рр. простежуємо тенденцію до зниження розміру надходжень на одну перевірку – з 157635,5 тис. грн до 78225 тис. грн. Найменший показник ефективності становить 78225 тис. грн. у 2020 р. Найбільший показник ефективності зафіксовано у 2017 р. – 238317,8 тис. грн.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження ефективності податкового контролю на основі динаміки проаналізованих показників результативності податкового контролю виявлено загальну тенденцію до зниження рівня ефективності податкового контролю останніми роками. На нашу думку, це пов'язано з економічною ситуацією, яка склалася в усьому світі через пандемію COVID-19 (запровадження карантинного режиму). Саме тому впровадження digital-технологій може допомогти спростити

Рис. 3. Кількість проведених податкових перевірок органами Державної податкової служби України протягом 2016–2020 рр., тис.

Джерело: авторська розробка на основі [10].

Рис. 4. Динаміка показника ефективності податкових перевірок за 2016–2020 рр., тис. грн на одну перевірку

Джерело: авторська розробка на основі [10].

інформаційні обмеження за допомогою різних способів перевірки економічних результатів діяльності платників податків, об'єднати існуючу інформацію в різних частинах податкової системи для кращого виявлення ухилення від сплати податків. Таким чином, диджиталізація може розглядатися як вдосконалення технології системи оподаткування [11].

Отже, на основі вищезазначених показників нами доведено, що в контрольно-перевірочній роботі органів ДПС важлива не кількість проведених контрольних заходів, а якість їх проведення з метою підвищення ефективності податкового контролю в цілому.

Як відомо, на формування та реалізацію податкової політики та, як наслідок, – ефективність податкового контролю, впливають внутрішні та зовнішні фактори, обумовлені потенційними можливостями регіону та загрозами. Беручи до уваги специфі-

ку контролюючих органів як державного інституту, необхідно визначити ряд чинників, що впливають на різні напрямки діяльності, для виявлення сильних і слабких сторін податкового контролю. Для цих цілей був використаний SWOT-аналіз, результати якого наведено в табл. 2.

При організації та здійсненні податкового контролю необхідно використовувати сильні сторони контролюючих органів і враховувати можливості та загрози для уникнення серйозних наслідків для держави.

Саме тому здійснення податкового контролю дозволяє державі враховувати та контролювати своєчасність і повноту надходження до бюджету податкових платежів, зіставляти їх величину з потребами у фінансових ресурсах, визначати необхідність реформування податкової системи. Податковий контроль, як складова частина системи податкового адміністрування, забезпечує визначення напрямків удоско-

Матриця сильних і слабких сторін податкового контролю в Україні

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> – Зростання надходжень до бюджету. – Доступність для населення та ЗМІ інформації про прийняті рішення в податковій сфері. – Умови для взаємодії з внутрішніми та зовнішніми партнерами. – Зниження бюрократичних бар'єрів за допомогою спрощення адміністративних процедур. – Наявність у посадових осіб вищої освіти. – Висококваліфіковані фахівці. – Активна інформаційно-роз'яснювальна взаємодія з платниками податків та їх податковими агентами. – Досить розвинена система підготовки управлінського персоналу. – Досудовий аудит 	<ul style="list-style-type: none"> – Високий рівень податкової заборгованості. – Нестабільне податкове законодавство, що створює надлишкові складності для платників податків і контролюючих органів. – Погана якість внутрішнього аудиту. – Недостатні фінансові, матеріальні ресурси, що створює середовище для розвитку корупційної складової. – Акцентування уваги на застосуванні заходів примусового характеру замість просування добровільного дотримання податкового законодавства. – Низький рівень податкової грамотності населення. – Труднощі при проведенні оперативно-розшукових робіт (слабка взаємодія з правоохоронними органами). – Низький рівень попереднього аналізу. – Допущення істотних порушень процедури розгляду матеріалів податкових перевірок
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> – Технологічне забезпечення податкового контролю, що дозволяє скорочувати адміністративні витрати. – Спрощення вимог податкового управління. – Активна та плідна взаємодія із зовнішніми партнерами. – Готовність громадянського суспільства до соціального діалогу в рамках поліпшення якості пропонованих платникам податків послуг 	<ul style="list-style-type: none"> – Нелегальний сектор економіки є основною причиною недотримання податкового законодавства в добровільному порядку. – Зростання складних схем ухилення від сплати податків. – Низький рівень лояльного ставлення суспільства до контролюючих органів. – Проблеми, пов'язані з фінансуванням. – Висока плинність кваліфікованого персоналу з великим досвідом роботи

Джерело: авторська розробка.

налення та способів реалізації правового механізму по найбільш ефективному формуванню, розподілу, використанню фінансових ресурсів держави, які забезпечують вирішення поставлених перед державою завдань в усіх сферах життя суспільства, тобто реалізацію фінансової політики держави.

Для досягнення найбільшої ефективності податкового контролю в забезпеченні дотримання податкового законодавства, стану функціонування всієї податкової системи необхідними є реалізація та належне поєднання всіх зазначених вище напрямів його здійснення. Тому вважаємо за доцільне виділити такі напрями вдосконалення податкового контролю в Україні:

- ✦ реформування системи органів державного податкового контролю, уточнення їх завдань та функцій;
- ✦ дотримання ефективної взаємодії між суб'єктами податкового контролю та іншими державними контролюючими інституціями, формування спільних баз даних і процедур обміну інформацією, забезпечення стабільності форм і механізмів податкової звітності;
- ✦ розвиток превентивного податкового контролю, який сприятиме формуванню високої податкової культури суспільства;

- ✦ забезпечення реальної прозорості податкового процесу;
- ✦ визначення цільових орієнтирів і норм контролю;
- ✦ підвищення гнучкості системи податкового контролю, у тому числі забезпечення її адаптивності до нових умов [12].

ВИСНОВКИ

Таким чином, податковий контроль є важливим напрямом державного фінансового контролю. Від своєчасності та повноти податкових надходжень залежить наповнення бюджетів усіх рівнів. Значна частка таких надходжень забезпечується шляхом здійснення постійного та дієвого податкового контролю. Удосконалення методів податкового контролю має відповідати стратегічним завданням розвитку податкової політики та економіки країни в цілому. Ключовим пріоритетом податкового контролю в підсумку повинно стати створення відносин з платниками податків, побудованих на взаємній довірі та співпраці. Кінцевою метою є перехід до добровільного дотримання платниками податків своїх податкових зобов'язань без використання контролюючими органами методів примусу та контролю. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
  2. Кучерявенко М. П. Податкові процедури: правова природа і класифікація : монографія. Київ : Алерта, 2009. 460 с.
  3. Васюк Ю. М. Механізми реалізації податкового контролю в Україні: державно-управлінський аспект : дис. ... канд. екон. наук : 25.00.02. Київ, 2015. 254 с.
  4. Дмитренко Г. В. Державний фінансовий контроль в Україні (податковий, казначейський, бюджетний) : монографія. Київ : ТОВ «Видавництво «Консультант», 2009. 176 с.
  5. Боксгорн А. В. Теоретичні питання податкового адміністрування та його механізму. *Lex Portus*. 2017. № 3. С. 81–91. URL: https://lexportus.net.ua/vipusk-3-2017/boxgorn_a_v_teoretychni_pytannia_podatkovoho_administruvannia_ta_yoho_mekhanizmu.pdf
  6. Пухальська Г. В., Литвинчук Т. В. Податковий контроль в Україні в контексті проекту Податкового кодексу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 5. Т. 3. С. 177–181. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3280/1/44puh.pdf>
  7. Найденко О. Є. Податковий контроль : навч. посіб. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2012. 224 с.
  8. Власова А. В., Понамарчук О. М. Сутність та функції податкового контролю. *Юридичний вісник*. 2011. № 2. С. 107–113.
  9. Пухальський В. В. Оцінка стану, ефективності та результативності податкового контролю в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 35–42. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.35
  10. Звіти про виконання плану роботи Державної податкової служби України за 2016–2020 роки. URL: <https://tax.gov.ua/>
  11. Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Мельник Л. І. Digital-технології як концептуальна парадигма модернізації системи оподаткування // Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку : матеріали VI Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 20-й річниці створення кафедри аудиту (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). Київ : КНЕУ, 2020. С. 427–429.
  12. Гупаловська М. Б. Податковий контроль як складова державного фінансового контролю // Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків : збірник тез доповідей Другої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Тернопіль, 11 квітня 2016 р.). Тернопіль : Вектор, 2016. С. 23–26.
- Dmytrenko, H. V. *Derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini (podatkovyi, kaznacheiskyi, biudzhetniy)* [State Financial Control in Ukraine (Tax, Treasury, Budget)]. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Konsultant», 2009.
- Hupalovska, M. B. "Podatkovyi kontrol yak vazhlyva skladova derzhavnoho finansovoho kontroliu" [Tax Control as an Important Component of Public Financial Control]. *Upravlinnia finansamy derzhavy, rehionu, pidprijemstva ta domohospodarstva: pohliady naukovtsiv i praktykiv*. Ternopil: Vektor, 2016. 23–26.
- Kucheriavenko, M. P. *Podatkovi protsedury: pravova pryroda i klasyfikatsiia* [Tax Procedures: Legal Nature and Classification]. Kyiv: Alerta, 2009.
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- Loboda, N. O., Chabaniuk, O. M., and Melnyk, L. I. "Digital-tekhnolohii yak kontseptualna paradyhma modernizatsii systemy opodatkuvannia" [Digital Technologies as a Conceptual Paradigm of Modernization of the Taxation System]. *Oblik, analiz, audyt ta opodatkuvannia: suchasna paradyhma v umovakh staloho rozvytku*. Kyiv: KNEU, 2020. 427–429.
- Naidenko, O. Ye. *Podatkovyi kontrol* [Tax Control]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2012.
- Pukhalska, H. V., and Lytvynchuk, T. V. "Podatkovyi kontrol v Ukraini v konteksti proektu Podatkovoho kodeksu" [Tax Control in Ukraine in the Context of the Draft Tax Code]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 2010. <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3280/1/44puh.pdf>
- Pukhalskyi, V. V. "Otsinka stanu, efektyvnosti ta rezultatyvnosti podatkovoho kontroliu v Ukraini" [Assessment of the State, Efficiency and Effectiveness of Tax Control in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1 (2019): 35–42. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.35
- Vasiuk, Yu. M. "Mekhanizmy realizatsii podatkovoho kontroliu v Ukraini: derzhavno-upravlinskyi aspekt" [Mechanisms for Implementing tax Control in Ukraine: Public Administration Aspect]: *dys. ... kand. ekon. nauk* : 25.00.02, 2015.
- Vlasova, A. V., and Ponomarchuk, O. M. "Sutnist ta funktsii podatkovoho kontroliu" [The Essence and Functions of Tax Control]. *Yurydychnyi visnyk*, no. 2 (2011): 107–113.
- "Zvity pro vykonannia planu roboty Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy za 2016-2020 roky" [Reports on the Implementation of the Work Plan of the State Tax Service of Ukraine for 2016-2020]. <https://tax.gov.ua/>

REFERENCES

- Bokshorn, A. V. "Teoretychni pytannia podatkovoho administruvannia ta yoho mekhanizmu" [Theoretical Questions of Tax Administration and Its Mechanism]. *Lex Portus*. 2017. https://lexportus.net.ua/vipusk-3-2017/boxgorn_a_v_teoretychni_pytannia_podatkovoho_administruvannia_ta_yoho_mekhanizmu.pdf